



MOZIGÉPÉSZ

SZAKMAISMERTETŐ INFORMÁCIÓS MAPPA

Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program
(HEFOP) 1.2 intézkedés

„Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése”



MOZIGÉPÉSZ

Feladatok és tevékenységek

A filmipar története 1895. december 28.-val kezdődik: a Lumière testvérek elkészítették az első vetítő készüléket, a kinematográfot, amely egy faállványra volt felszerelve és mozgóképeket vetített. Az ismételt lejátszás érdekében kifogástalan filmtovábbításról kellett gondoskodni, ami üzemszerű technológiát igényelt. A Lumière készülékének első, nyilvános bemutatása után, számos filmvetítő gépszerkesztő vált ismertté. Ilyen volt például Edison kinetoszkópja, vagy a „Vitascope”, amelyet Thomas Armat 1896-tól alkalmazott. Ezek a szerkezetek mind néma mozgókép vetítését tették lehetővé.

Új fejezet a film történetében a hangosfilm, amely a múlt század húszas éveiben terjed el. A hangosfilm megszületése fontos korszakváltás a film történetében. Megváltozik például a színjátszás stílusa, mert a hangosfilm természetesebb színészi jelenléteket igényel. A némafilm színészeinek nagy mozdulatai, kifejező gesztusai a beszéddel együtt már mesterkéltnek, erőltetettnek tűntek a vásznon. Ugyanakkor egy ideig sokkal statikusabbá váltak a művek, mert a hangosfilmekben a színészek alig mozoghattak, hiszen helyhez kötötte őket a kellékek közé dugott mikrofon. A kamera pedig hangszigetelt fülkéből rögzítette a jeleneteket a nagy gépzaj miatt. Ezeket a nehézségeket később az utószinkron eljárás oldotta meg. A mai filmekben a hang jórészt a forgatás után készítik el, s utólag keverik a képekhez.

Magyarországon a hangosfilmgyártás a magas költségek miatt csak később, 1931-ben a Hunnia Filmgyárban indult meg. Első magyar hangos játékfilm „A kék bálvány” (1931) még nem igazán sikeres, de a következő, a „Hyppolit, a lakáj” már igen. A filmhangzás minősége sokat fejlődött a harmincas évek óta. Napjainkban már a térhatású technika a legelterjedtebb. A nyolcvanas évek kezdetén a videók elterjedésével a filmszínházak teljes kihalását jósolták. A multiplexek erre a kihívásra adott válaszként születettek meg. A multiplexekben a többtermes vetítés, gazdaságos üzemeltetést tesz lehetővé, ami együtt jár a magas színvonalra fejlesztett hang és képhatással, valamint a kényelmes, környezet kialakítással.

Melyek a jellemző feladatok, tevékenységek ebben a szakmában?

A mozigépész legfontosabb feladata a vetítőhelyen a vetítőkép-leadó, hangleadó és kiegészítő berendezések önálló működtetése. Felelős azért, hogy az általa kezelt berendezések a közönség számára optimális előadást biztosítva közvetítsék a mozgóképet. Ezen belül feladata a vetítógép és film előkészítése a vetítésre, az esetleges filmhibák kijavítása, a vetítógép vezérlése és felügyelete, a fény- és hangerő, valamint a fókusz beállítása és szabályozása. Előadás végén a film visszatekeréselése és vizsgálata, a szakadt film vágása és ragasztása. Munkájáról folyamatosan vetítési naplót vezet. Ehhez ismernie kell a vetítés során használt gépek és berendezések típusait, műszaki paramétereit, felépítését, biztonságos használatának módját. Tudnia kell a vetítéstechnikai tervezés egyszerű számításait, a filmszalagon rögzített hangjel egyes adatai meghatározásának számítási módjait, a vetített képet és hangot minősítő európai és hazai előírásokat, szabványokat.

Milyen anyagokkal, eszközökkel kell dolgoznia?

Felelős a vetítő- és hangleadó-berendezések karbantartásáért (vetítógép karbantartása, lencsék tisztítása, a szükséges kisebb javítások és beállítások elvégzése), a segédberendezések (színpadtechnikai, biztonságtechnikai, fűtési, vízellátási, világítási) működéséért. Közreműködik a kulturált környezet kialakításában (pl. tisztaság, közönségtájékoztatás, reklám), a hatékony anyag- és energiagazdálkodásban.

Tájékozottnak kell lennie a filmszínház gazdasági működtetésének alapvető rendszerében (vállalkozással, gazdálkodással kapcsolatos jogszabályok, mozgóképterjesztéssel kapcsolatos hatósági előírások, a filmterjesztésben alkalmazott elszámolási, adminisztratív rendetek) Munkája során fontos feladata a munkavédelmi, tűzvédelmi és biztonságtechnikai előírások betartása.

Hol végzi a munkáját?

A gépház (vetítőkamra) a mozgófényképszínház legfontosabb része, mert itt van elhelyezve a vetítógép.

A filmvetítés minősége a vetítőgép jó minőségén kívül, a gépház elhelyezésétől és berendezésétől függ.

Egy korszerű 35 mm-es vetítőgép jórészt automatikusan működik. Lámpaházának fényereje is sok százszorosa a kezdetben használt vetítőknek és sokkal biztonságosabban is működik, mint régi elődei. Filmszakadás esetén például egy zár automatikusan megszünteti a fényt, nehogy az erős hő elégesse a lámpa előtt megálló filmdarabkát. A filmet tároló kazettában közel hatszáz méter filmszalag fér el, a modern, több termes mozikban pedig végtelenített tekercseket továbbít a vetítő. A gépház elhelyezésénél tűzvédelmi és hozzáférhetőségi szempontokat kell figyelembe venni. A gépház a nézőtértől általában azoktól a helyektől, ahol a közönség tartózkodik, tűzbiztos anyagból készült falakkal és ajtóval van elkülönítve. Fontos, hogy a gépház könnyen hozzáférhető és veszély esetén könnyen elhagyható legyen. A gépház általában nem túl tágas, de méretének legalább 4 négyzetméternek kell lennie, hogy a gépkezelőnek mindenféle munkájánál elég szabad és kényelmes mozgása legyen. A vetítőnyílás és a szemlélőlyuk- a mozigépész kapcsolata a nézőtérrel- igen kisméretű. Szintén a gépházban tárolják a filmek javítására szolgáló vegyszereket, vaskazettában elzárva, valamint a vetítésre váró filmet bádogdobozban, zárható vaskazettában.

Munkája során kikkel kerül kapcsolatba, kikkel van dolga?

A mozigépész munkája során ritkán kerül közvetlen kapcsolatba más emberekkel, munkatársakkal, vagy nézőkkel, így azon – nem túl gyakori - foglalkozások között sorolhatjuk, ahol a jó kommunikációs képesség nincs a fontos alkalmassági feltételek között.

Követelmények

Milyen fizikai igénybevétellel, megterheléssel jár a munkavégzés?

Maga a munka nem jár különösebb fizikai megterheléssel, sokkal inkább a nagyon nyugodt, egyhangú munkakörülmények a jellemzőek. Nem hagyhatja el a gépházat, lényegében ülő vagy álló testhelyzetet vehet fel, mozgásra kevés a hely, így a megterhelést a monotonia

jelenti. A mozigépésznek fontos betartania a szigorú tűzvédelmi előírásokat, hiszen munkáját fokozottan tűzveszélyes helyen végzi.

Milyen környezeti ártalmakkal, hátrányokkal járhat a szakma gyakorlása?

A mozigépész munkájának helyszíne a gépház általában elég zajos, mert a gépek hangosak filmvetítés alatt. Még a legkedvesebb filmünk is unalmasnak tűnhet, ha egymás után sokszor megnézzük és ez még inkább így van, ha olyan alkotást kell újra és újra végigülnünk, amely már elsőre sem nyerte meg a tetszésünket. A mozigépésznek viszont, a film sokadik levetítése során is folyamatosan kontrollálni kell a vetített film kép- és hangminőségét ügyelnie kell, hogy elég éles-e a kép, ha feliratos a szöveg, akkor könnyen olvasható-e, illetve, hogy megfelelő-e a hang erőssége.

Figyelemmel kell kísérni a vetítést azért is, mert a legtöbb film több mint egy óra, s a hagyományos (nem végtelenített) tekerceken csak egy órányi anyag van. Ezért az egyik tekerces lejártával egy másik vetítőgépet kell elindítani. Ha a mozigépész már elég rutinos, a közönség észre sem veszi, hogy mikor történt meg a váltás.

Tehát a monotonia túrés mellett a fokozott figyelemkoncentráció okozza a megterhelést, mely következtében idegrendszeri károsodás léphet fel, valamint a zajterhelés miatt halláskárosodás is kialakulhat.

Milyen egészségügyi követelményeket támaszt ez a szakma?

Fontos tudni, hogy minden foglalkozásnak szigorú egészségügyi alkalmassági feltételei vannak.

A fontosabb szempontok közül néhányat kiemelünk, tájékoztató jelleggel:

- jó látás,
- ép hallás,
- karok, kezek, ujjak fokozott használata,
- fokozott figyelem.

Milyen egyéb tulajdonságok megléte kedvező ebben a szakmában?

A filmszalag meghibásodásainak javításához szükséges, hogy a mozigépész jó szem- kéz koordinációval és jó kezűgyességgel rendelkezzen. A vetített kép minőségének ellenőrzéséhez szükséges a jó látás és a jó hallás. Fontos, hogy munkáját egyedül végzi, így hibák esetén közvetlen segítség igénybevételére nincs lehetősége. Az önálló munkavégzés igénye és a fokozott felelősségvállalás előny a mozigépész szakmájában.

Milyen tantárgyakban kell jó eredményt elérni ehhez a szakmához?

A fizika, ezen belül a hangtan és a fénytán magas szintű elsajátítása alapozhatja meg a szakmaválasztását. Műszaki érzék mellett gyakorlati beállítottság szükséges a pályán, így az ehhez kapcsolódó tantárgyak, mind a technika, mind a számítástechnika magas szintű ismerete is elengedhetetlen. A műszaki beállítottság mellett szerencsés a film, mint sajátos művészeti ág iránti érdeklődés, amely művészeti jellegű tantárgyak, például rajz, vizuális kultúra ismereteinek segítségével alakulhat ki.

Milyen érdeklődési kör a legelőnyösebb ebben a szakmában?

Egy leendő mozigépész számára fontos a műszaki érdeklődés, hiszen munkája túlnyomó részében elektronikus vetítő- és hangleadó gépekkel és berendezésekkel dolgozik. Előnyös, ha a szabályok betartását fontosnak érzi, valamint kedveli az ismétlődő, rutinra épülő feladatokat. A tárgyakkal, eszközökkel végzett munka érdekli és nem fontos számára az emberekkel való kapcsolattartás.

Szakképzés

A mozigépész képzés célja olyan szakemberek képzése, akik vetítőhelyeken, filmszínházban, művelődési intézményekben, színházakban hagyományos filmvetítővel, vagy más mozgókép-vetítővel mozgóképet vetítenek, a vetítőkép-leadó, hangleadó és kiegészítő berendezéseket önállóan működtetik. Felelősek azért, hogy az általuk kezelt berendezések a közönség számára optimális előadást biztosítva közvetítsék a mozgóképet.

Előképzettség

A középfokú szakképesítést adó képzésen való részvétel előfeltétele 10. (18 éven felülieknek 8.) évfolyam elvégzése.

Képzési idő

A tanfolyami rendszerű képzés 60 százalékában gyakorlati képzés folyik. A képzés során legalább 50 órás, vetítógépházban letöltött gyakorlat gyakorlaton kell részt venni. A képzési idő összesen 340 óra.

A szakképesítés során oktatott elméleti és gyakorlati ismeretek

A vetítéstechnikai tervezés egyszerű számításait (pl. vetített kép mérete, fénysűrűség), a filmszalagon rögzített hangjel egyes adatai (pl. frekvencia, hullámhossz, terjedési sebesség) meghatározásának számítási módjai, a vetített kép és hangot minősítő európai és hazai előírások, szabványok.

A közönség kulturált kiszolgálása érdekében a vetítőhely hatékony működtetésének elősegítése.

A vetítő- és hangleadó-berendezések karbantartása, a segédberendezések (színpadtechnikai, biztonságtechnikai, fűtési, vízellátási, világítási) működtetése.

Hatékony anyag- és energiagazdálkodás, A filmszínház gazdasági működtetésének alapvető rendszere, Munkavédelmi, tűzvédelmi és biztonságtechnikai előírások, A fénytani és hangtani tudnivalók, Filmesztétikai alapismeretek.

A szakképesítés vizsgakövetelménye

A szakmai vizsga szóbeli és gyakorlati vizsgarészekből áll. Gyakorlati vizsgán a vizsgázó feladata a mozigépész alapvető munkaműveleteit magában foglaló munkafeladatok megoldása a vizgabizottság előtt: filmtekercs állapotellenőrzése, szükség szerinti javítása, vetítőberendezés üzembe helyezése, működés ellenőrzése, filmtekercs vetítógépbe fűzése, mozielőadás kezdése, filmvetítés elindítása, filmvetítés, közben: élességállítás, képállítás, vetítógépváltás, vetítógép leállítása, előadás befejezése.

A vizsgázónak a megfelelő biztonságtechnikai előírások és védőeszközök alkalmazásával a gyakorlatban el kell végeznie: a xenonlámpa kiszerezését, illetőleg beszerelését a lámpaházba, a xenonlámpa helyzetének, továbbá a fényirányító elemek (vetítőtükrök stb.) helyzetének beszabályozását.

A szakvizsgázónak el kell végeznie a VHS-rendszerű videokészülék és a monitor összekapcsolását és besabályozását.

A szóbeli vizsga feladatsor alapján történik, mely négy témakörből áll és szintetizált ismereteket vár el a vizsgázóktól: Vetítéstechnika, hangosfilmtechnika, xenon elmélet, videotechnika, Műszaki üzemeltetés, gazdaságtan, szakmai számítások, Munkavédelem, tűzrendészet, biztonságtechnika, Fénytan, hangtan, elektrotechnika, filmesztétika, szakmai működéstan.

A szakképesítés OKJ azonosító száma: 33 7882 01 /Mozigépkezelő/

Kapcsolódó foglalkozások

Technikai személyzet más művészeti rendezvényeken,

Technikusi tevékenység ellátása más művelődési házakban.

A szakképesítéssel betölthető munkakörök

Filmvetítő,

Filmkezelő,

Filmtekercselő.

Továbbképzési, szakmai lehetőségek

A tevékenységi kör a következő a mechanikai műszerész szakképzettség megszerzésével bővíthető. A szakmai továbblépést jelenthet a Mozgóképforgalmazó és üzemeltető II. végzettség megszerzése.

A szakmával kapcsolatos további információk részletesen a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet: www.nive.hu honlapján található, Szakképzési dokumentumok címszó alatt.

Az egyes foglalkozások átlagkereseti statisztikáját – több évre visszamenőleg – az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapján teszi közzé, a Statisztika menüpontban (egyéni bérek és keresetek statisztikája).

Elérhetőség: www.afsz.hu

Elhelyezkedési lehetőségekről tájékozódhat az Állami Foglalkoztatási Szolgálat kirendeltségein, a www.afsz.hu internetes elérhetőségen, vagy mobiltelefonon a <http://wap.afsz.hu> linken.

A mozigépész foglalkozást bemutató **pályaismertető film** elérhető az Állami Foglalkoztatási Szolgálat www.afsz.hu, valamint a Nemzeti Pályainformációs Központ www.npk.hu, továbbá az e-pálya www.epalya.hu internetes elérhetőségeken.

Kiadja: Foglalkoztatási és Szociális Hivatal
Felelős kiadó: Pirisi Károly főigazgató

Ez a kiadvány az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával 2005-ben készült. Aktualizálva 2008-ban.
A jelen dokumentum tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság a tárgyra vonatkozó hivatalos véleményét.